

KÜLFÖLD

6. Mind a hat pályázat *folyó évi szeptember hó 15-én déli 12 órakor jár le*, a mikorra a pályaműveket be kell küldeni a Magyar Iparművészeti Társulat titkári hivatalába (Üllői-út 33—37).

Budapest, 1902. május havában.

A Magyar Iparművészeti Társulat elnöksége.

KÜLFÖLD.

ÚZEUMOK ESTI VILÁGÍTÁS-NÁL. Okos ujtástról adnak hírt *Berlinből*. Ott ugyanis az iparművészeti múzeumot este is a közönségnek hozzáférhetővé teszik, s pedig először a nagy üvegudvarnak és a galleriáknak kivilágításával, a hol ez alkalomból külön kiállítást rendeznek. Felemlítjük, hogy ehez — bár ily irányú óhajok folytonosan nyilvánultak — mégis a német császár hatalmas szava volt szükséges. Kétségtelen, hogy most már másutt is követik majd a jó példát, sőt tán ott is, a hol a múzeumi igazgatóság háta mögött nem áll egy-egy hatalmas uralkodó, a ki a szükségtelent és lehetlent szükségessé és lehetségessé teszi. *Párisban* is hasonlót terveznek, de nem a nagy múzeumokkal, hanem egy külön *esti múzeummal*, a melyeket az iparosok közreműködésével erre a célra létesítenének. A kormány csak a helyiségekről, személyzetről gondoskodik, a többi kiadást a múzeum maga viseli.

IPARMŰVÉSZETIKIÁLLÍTÁS LONDONBAN. Május 24-én Londonban érdekes kiállítás nyílt meg. Ugyanis az osztrákok, a párisi kiállítási csoportjuknak részbeni sikertelensége folytán és művészi iparuknak újabb és alkalmas helyen való bemutatása végett Londonban iparművészeti kiállítást rendeztek. Ebben az alakjában a kiállítás kísérlet, a mely, ha beválik, akkor hasonló kiállításokat szándékoznak rendezni Európa más nagyobb városaiban is. A gondolat jót is rejt magában, és azért figyelmet érdemel. Némi élelmesség van abban is, hogy a kiállításban a vasuti miniszterium is részt vesz és idegenforgalmának emelésére az osztrák vidékek szépségeit művészi képekben mutatja be a kiállításon az angoloknak.

VÁNDORMŰZEUMOT alakított az osztrák közoktatásügyi miniszterium is. A tizenkilencedik század festői és plasztikus remekművészeik kiválóbbjait egyszínű sokszorosításban gyűjtötték össze oly célra, hogy kisebb városokban, a hol múzeum nincs, a művészet és műélvezet fejlesztessék.

ÁSFÉLE VÁNDORMŰZEUMOT terveznek Párisban. Ott ugyanis különleges kiállításokat rendeznek, a melyeket aztán a provinciákba küldenek, s főleg az ipariskolákkal bíró városokba, a hol azonban múzeum nincs. E különleges kiállítási anyag egyes művészi korszakok vagy szakaszok fejlődését volna hivatva bemutatni.

MÜNCHENI „VEREINIGTE WERKSTÄTTEN FÜR KUNST UND HANDWERK“, amelynek munkássága szakkörökben eléggé ismeretes, művészi működésének súlypontját Stuttgartba helyezte át. A württembergiek az új jövevényt persze nem szívesen látják, mert egyrészt a jövevénynek nem érzik szükségét, másrészt mert művészi iparukat az új befolyástól egyenesen féltik. A dolog jelenleg azt a megoldást nyerte, hogy a stuttgarti iparművészeti iskola mellé „Lehr- und Versuchswerkstätten“ névvel a művészi iparban való gyakorlati kiképzést célzó új szakosztályt létesítettek, s ebben egyelőre asztalos tanműhelyet rendeztek be. Hogy az említett vállalatnak Münchenből, születése helyéről való távozása, rövid, most épen 4 évi működés után feltűnést kelt, az természetes; s erősen hiszik, hogy működésének eredeti jellege más helyen okvetlen meg fog változni, azonfelül sajátos szellemének átültetése az új talajnak sem lesz hasznára.

Ugyancsak Münchent a művészi keramikus munkáiról előnyösen ismert *Schmuz-Baudisz* is elhagyja s a *berlini királyi porcellán-manufaktúrához* megy. A kedves bajor művészi metropolis úgy látszik bőviben van a művészi erőnek, mert évről-évre csak úgy liferálja művészeit másfelé. Nem régen Behrens, P. Huber, Bürck Darmstadtba távozott és utóbb Pankok és mások Stuttgartba mentek, azaz hogy vitettek.

Igazi szerencsepróbálgatás az, a mely sem az illető műipari fejlődésnek, sem a felbérelt művészeknek mindig nem válhat előnyére; és ha előnyeiket egyik-másik részen szeretik is kiemelni, hátrányai

mégis vannak és ezt el nem lehet tagadni.

Hogy az iparművészeti iskolák is mozognak és újabb műhelyeknek és tanfolyamoknak berendezésével és szervezésével bár nyíltan nem mindig bevallott, de alattomban annál inkább érzett hiányokon folytonosan segíteni iparkodnak, azt egyebek között a magdeburgi iparművészeti és ipariskola (Handwerker-schule) példája is mutatja; ott ugyanis egy új keramikai műhelyt létesítettek és vezetésére Schongauból Heider H. és Fr. ismert nevű keramikus művészeket hívták meg.

 ÜIPARI KIÁLLÍTÁS MÜNCHENBEN 1904. Elhatározott dolog, hogy Münchenben 1904-ben nemzetközi iparművészeti kiállítást rendeznek. A régens herceg a kiállítást megindító kéziratában kiemeli a művészi ipar etikai fontosságát és reményét fejezi ki, hogy az idei turini kiállítás hasznosító tapasztalásokra fog alkalmat szolgáltatni. A kiállítást a Glaspalastban tartják meg.

 NŐI REFORM-ÖLTÖZETEK KIÁLLÍTÁSA BERLINBEN. Érdekes kiállítás nyílik meg f. évi október havában a berlini „Hohenzollern“ műipari áruház termeiben, a melynek célja az észszerűtlen s az egészségre káros divatos ruhákkal szemben, művészi megoldású s az egészség követelményeit szemmel tartó női ruhákat bemutatni. Általában pedig azok az irányelvek vezetik a kiállítás rendezőit, a melyeket Paul Schultze-Naumburg „Die Kultur des weiblichen Körpers als Grundlage der Frauenkleidung“ című művében közzétett. Röviden összefoglalva a következők: 1. Semmiféle fűzőt használni nem szabad. 2. A ruhát a vállak hordják. 3. A ruha ne álljon a régi szabású szoknyából s blúzából. A blúz helyett alakítandó ruhárésznél kívánatos, hogy az eddigi derék helyét ne jelezzék övvel vagy szalaggal. 4. A mennyiben a tervezők melltámasztókat akarnak használni, azokat úgy kell a ruhán alkalmazni, hogy sem a cipőt, sem a mellkast ne szorítsák, hanem csak a vállakhoz legyenek erősítve. Csupán a mondott föltételeknek megfelelő s e mellett művészi megoldású s kifogástalanul elkészített ruhák jöhetnek tekintetbe. És pedig nem csupán utcai vagy estélyre való ruhák, hanem egyszerű házi ruhák is. A kiállítás rendezői meg akar-

ják mutatni, hogy a reform-ruhákat minden célnak megfelelően tetszetősen lehet elkészíteni. A rendezők remélik, hogy a kiállítás révén a párisi divatnak s általában a divat hóbortjának gátat vethetnek. A kiállítás tervezetét bárki megkaphatja, a ki címét közli a „Die neue Frauentracht“ kiállítás intézőségével, Berlin W., Leipzigerstrasse 13.

 RUSKIN DOMBORMŰVŰ KÉPMÁSÁT néhány hét előtt a Westminster apátsági templomban leplezték. Készítője a nemrégien elhunyt kiváló szoborművész, Onslow Ford, a kinek ez volt utolsó műve.

 GOBELINEK SORSA. Nem régen a South Kensington múzeumban egy régi és érdekes és most restaurált Gobelint állított ki a devonshire-i herceg. A gobelin a XIV-ik vagy XV-ik századból való és valószínűleg németalföldi származású és eddig „Hardwick-Gobelin“ név alatt volt ismeretes ez a maga nemében páratlanul szép művészi munka. Sajátságos sorsra jutott annak idején azonban az egész kollekció, a melynek csak említett darabját restaurálták. Ugyanis hosszú, keskeny darabokra vágva a Hardwick-kastély termének falait díszítette a kastély építőnöje, Bess of Hardwick, mert így darabokra szelve a díszítésre alkalmasabbaknak találta; így maradtak aztán körülbelül 300 évig, mig nem most a devonshire-i herceg meg nem kísérlette egyiknek kiegészítését és restaurálását, a mi — mint hírlík — fényesen sikerült is.

 ÜVÉSZI IPAR ALKOTÁSAINAK UTÁNZÁSOKTÓL VALÓ MEGVÉDELMEZÉSE FRANCIAORSZÁGBAN. Igen érdekes és a művészi iparosokat érdeklő törvényhozási intézkedésről tudósítanak bennünket Párisból. Ott ugyanis 1902. március 11-iki kelettel törvény hozatott, a mely szerint az íróknak, zenészeknek, festőknek és szobrászoknak máris meglevő az a joga, hogy műveiknek másolóit vagy szolgálilag utánczóit a törvény előtt felelőségre vonhassák, *kiterjesztetett a művészi iparosokra is.* E szerint bármely művészi iparos, ha értesül arról, hogy valaki az ő engedelmével másolja egy vagy más alkotását, minden további formalitás nélkül a törvény elé idézheti és megbüntetheti a jogosulatlanul másolót. És ez a joga megvan neki nemcsak

16*

addig, még él, hanem e jog illeti örököseit vagy a jogának megvevőit halála után, még egész 50 esztendeig. A jogi eljárás érvényességére elégséges, ha az engedelem nélkül lemásolt műnek vagy rajznak az eredetije közvetlenül a törvényes eljárás megindítása előtt mutattatik be a törvényszéknek.

Ez egy nagy horderejű és épp oly fontos mint üdvös intézkedés. Nem kell a művészi iparosnak alkotására semmiféle szabadalmat kérni; nem kell azt előzőleg deponálni, bemutatni, hosszadalmasan leírni, érette mindenféle taksákat fizetni stb. Az eredetinek a fölmutatásának és keletkezésének igazolásával elégséges fegyver van a kezében arra, hogy minden jogosulatlan másolást vagy utánezést üldözhesen. A francia iparművészek hálásak lehetnek ezen intézkedésért bölcs törvényhozásuknak. Ennek hiányával a művészi iparosok lépten-nyomon a legarcátlanabb szellemi meglopásoknak voltak kitéve, mert hisz csak nem deponálhatták le a törvényszéknél minden tintatartó-, kés-, pénztárca-, ornemens-modelljüket. Most aztán meglesznek védve és ízlésüknek, tudásuknak, művészetüknek hasznát is fogják látni. E törvény az 1894-ben tartott művészi iparosok kongresszusán hozott határozatoknak és előterjesztésnek volt a gyümölcse.

DULES DALOU a kiváló szobrászművész meghalt. Halálával a francia szobrászművészetet nagy veszteség érte, mert Dalou a legkiválóbbak egyike volt, a ki vésőjével a modern francia művészetnek mindig és mindenütt babért szerzett.

PACCA TÖRVÉNY. Rómából jön a hír, hogy az ismert Pacca-féle ediktum ismét egy római hercegnek okozott bajt. 1899-ben Luigi Barberini herceg a híres Barberini gyűjteményből egy ezüstművet és elefántcsontból készült vázát és egy konszularis diptichont Rómában eladott s e tárgyak most a párisi Louvre-ban vannak. Ennek folytán úgy a herceget, valamint a közvetítő és segédkezet nyújtott régiségkereskedőket pörbe fogták, mivel épen a Pacca-féle törvény tiltja a műtárgyaknak külföldre való eladását. A pör kimenetelét érdeklél várják mindenfelé.

Ezzel kapcsolatban fölemlítjük, hogy a berni kormány is egy a berni kanton műemlékeinek és okmányainak fenntartását és megvédését célzó törvényt alkotott,

a mely úgy mint az olasz Pacca-féle, a műtárgyaknak külföldre való eladását és kivitelét akadályozza meg; de mégis azzal a különbséggel, hogy a svájci törvény csak a közérdekű műtárgyakra és okmányokra vonatkozik.

SZAKIRODALOM.

PUSZTAI FERENC, NYOMDÁSZATI ENCIKLOPÉDIA; az összes grafikai tudományok ismerettára. Budapest, Pallas, 1901. 8° 595 oldal.

Pusztai F., a ki a magyar nyomdászati szakirodalom terén ismert nevű író, a nyomdászatnak és rokon szakmáinak körébe vágó ismereteket feldolgozta és lexikon-formában kiadta. Könyve több tekintetben figyelmet érdemel. Mint magyar szakember a dolgot két szempontból tárgyalja. A terjedelem és szakszerűség szempontjából elismerést érdemel, hogy magát a nyomdászatot a vele vonatkozásban álló rokon szakmákkal, mesteriségekkel, eljárásokkal és ismeretekkel bővítette s így könyvének érdekét általánosabbá tette és ezzel is emelte; de mégis túlságba nem esett, a mikor a nagy terjedelmű anyagot könyve céljának megfelelő határok között tudta tartani. Igen célszerű volt, hogy szerző a lexikális alakot választotta; mert ugyanis oly könyvet akart írni, a melyben a nyomdász hivatása közben tájékozást találhat és rövid foglatban gyors felvilágosítást kaphat; erre pedig a lexikális forma a legalkalmasabb. Úgy a nyomdász, valamint a grafikai sokszorosító iparágak bármelyikével foglalkozó, sőt a műkedvelő is a könyvet csak haszonnal forgathatja.

A másik szempont — amelyet szintén kiemelendőnek tartunk — a magyarság szempontja. Szerzőt a könyve megírásánál, és ez különös dicséretére legyen mondva, a magyar szempont, a magyar szükséglet vezette. Könyvét már azért is minden más e fajta külföldi könyv fölé helyezzük. Ahol csak alkalom volt — pedig ugyancsak volt — ott a magyarság ki van emelve, és sehol sincs elkerülve vagy mellőzve. Külön érdeme még Pusztainak a könyve végén összeállított mester-szótár. Ebben a nyomdászatnak és a grafikanak minden fontosabb szakkifejezése